

Nr 387.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående Sveriges anslutning till ett vid den nordiska socialministerkonferensen i Köpenhamn i september 1945 utarbetat förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om åvägabringande av en gemensam nordisk arbetsmarknad; given Stockholms slott den 23 november 1945.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed anhålla om riksdagens yttrande angående Sveriges anslutning till ett i nämnda protokoll omförmält, vid den nordiska socialministerkonferensen i Köpenhamn i september 1945 utarbetat förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om åvägabringande av en gemensam nordisk arbetsmarknad.

G U S T A F.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 november 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Mossberg fråga om Sveriges anslutning till ett vid den nordiska socialministerkonferensen i Köpenhamn i september 1945 utarbetat förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om åvägabringande av en gemensam nordisk arbetsmarknad samt anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 387.

2490 45

Kort översikt av den svenska invandringslagstiftningen 1914—1945. Gällande bestämmelser om uppehålls- och arbetstillstånd.

Under årtiondena före 1914 rådde stor rörelsefrihet i avseende å folkutbytet mellan länderna. Sålunda stod arbetsmarknaden i de flesta länder öppen för envar oberoende av nationalitet. Denna fria ordning avbröts dock genom de förhållanden, som uppkommo i samband med utbrottet av det första världskriget. Allestädes tillkommo föreskrifter om pass- och passviseringstvång och utfärdades bestämmelser om polisövervakning av utlänningar.

För Sveriges vidkommande föranledde det inträdda läget tillkomsten av lagen den 14 september 1914 (nr 196) angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas. Denna lag innehöll huvudsakligen bestämmelser om avlägsnande ur riket av här icke önskvärda utlänningar. Med stöd av en i lagen meddelad fullmakt utfärdades vidare under kriget i administrativ ordning bestämmelser, som stadgade viss kontroll i avseende å utlänningars invandring till riket.

Den arbetslöshet och allmänna sociala oro, som följde i det första världskrigets spår, medförde, att staterna även efter kriget ansågo sig nödsakade att kontrollera och ransonera invandringen. En av de allmänt tillämpade principerna härvidlag var att arbetstillfällena i första hand borde förbehållas det egna landets invånare.

Även i vårt land föranledde arbetsmarknadssynpunkterna till en skärpning av invandringskontrollen. I en den 26 november 1920 (nr 804) utfärdad kungörelse stadgades sålunda, att vid prövning av ansökan om visering eller uppehållsbok hänsyn skulle tagas till arbetsförhållandena i riket. Med anledning härav utbildades efter hand den praxis, att visering meddelades med eller utan rätt till arbetsanställning. Då fråga gällde visering för arbetsanställning, inhämtades yttrande från socialstyrelsen.

Under den första hälften av 1920-talet träffades mellan ett flertal västeuropeiska stater ömsesidiga överenskommelser om upphävande av viseringen. Sverige avstod för sin del, på grund av ömsesidighet, från att uppställa fordran å visering för undersåtar i Belgien, Danmark, Frankrike, Island, Italien, Liechtenstein, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Schweiz, Spanien, Storbritannien och Tyskland.

Den lättnad i de mellanfolkliga förbindelserna, som inträdde härigenom, gällde likväl endast den normala resetrafiken. I stället för viseringstvånget vidtogos i olika länder, i syfte att skydda den inhemska arbetsmarknaden och förbehålla bostadstillgången åt landets egna invånare, nya åtgärder mot en befarad invandringsström, särskilt genom lagstiftning mot utlännings yrkesutövning och bosättning. Dessa nya bestämmelser inneburo i allmänhet förbud för utlänningar att utan tillstånd antaga arbetsanställning eller att vistas i landet annat än under viss kortare tid.

Vad Sverige beträffar infördes genom kungörelsen den 4 september 1926 (nr 411) om övervakande av utlänningar i riket bestämmelser i syfte att

skydda den svenska arbetsmarknaden mot en större inflyttning av viseringsfria utländska arbetssökande. I detta avseende innehöll kungörelsen i huvudsak följande. Pass- och viseringstvång bibehölls med det undantag, att viseringstvånget avskaffades beträffande undersåtar i vissa länder. Utlänning, som ville taga anställning här i riket, skulle hava särskilt arbetstillstånd, därest hans pass icke vore försett med visering, som meddelats utan förbud för honom att här i riket taga arbetsanställning. Visering, som meddelats utan sådant förbud, gällde såsom arbetstillstånd. Anlände utlänning till riket i avsikt att här taga arbetsanställning, skulle han på förhand hava sitt pass försett med anteckning om dylikt tillstånd.

Huvudgrunderna av de förut angivna administrativa bestämmelserna om utlänningars rätt till vistelse och arbetsanställning i Sverige inarbetades jämte bestämmelserna i 1914 års s. k. utvisningslag i lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas. Den 11 juni 1937 ersattes 1927 års lag med en ny lag (nr 344). Därvid vidtagna ändringar avsågo främst en centralisering av utlänningsärendenas handläggning samt införandet av bestämmelser om behandlingen av politiska flyktingar.

Nu gällande bestämmelser rörande utlännings rätt att uppehålla sig i Sverige och här antaga eller innehava arbetsanställning innefattas i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315). Enligt denna skall utlänning, som ankommer till eller uppehåller sig här i riket, vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass. — Under åren före det andra världskriget utfärdades med stöd av motsvarande bestämmelser i då gällande lag särskilda stadganden, som inneburo en lättnad i passtvånget för skandinaver, i det att såsom pass för resa till Sverige godtogos s. k. nordiska resekort. Dessa bestämmelser upphävdes under kriget och för närvarande är passtvånget i huvudsak totalt. Beträffande utländska sjömän samt för befolkningen i de finska och norska områden, som gränsa mot Sverige, äro dock särskilda undantagsbestämmelser meddelade.

I princip har även i 1945 års lagstiftning bibehållits det s. k. viseringstvånget, d. v. s. skyldighet för utlänning som önskar inresa i riket att före inresan hava sin legitimation försedd med påteckning av svensk myndighet. Genom kungörelser den 10 respektive den 17 augusti 1945 (nr 600 och 605) har emellertid Kungl. Maj:t förordnat om upphävande tills vidare av viseringstvånget för norska samt för danska och isländska medborgare.

Utlänning, vare sig viseringspliktig eller ej, som önskar kvarstanna i Sverige längre tid än tre månader, måste hava särskilt uppehållstillstånd av den centrala utlänningsmyndigheten (statens utlänningskommission). Vid bedömande av fråga om uppehållstillstånd skall skälig hänsyn tagas till vistelsens syfte och omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistas i riket. Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid samt må förbindas med de förbehåll som finnas påkallade. Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å utlänningens legitimationshandling.

Beträffande utlännings rätt att här antaga eller inneha arbetsanställning kräves därför särskilt tillstånd, arbetstillstånd. Genom 1945 års lagstiftning upphävdes det tidigare sambandet med visering, i det att visering, även om den icke innefattar förbud mot arbetsanställning, icke längre befriar från skyldigheten att inneha arbetstillstånd. Ämnar utlännning, som ankommer till riket, här antaga arbetsanställning, skall hans legitimationshandling före ankomsten till riket vara försedd med påteckning om arbetstillstånd. Jämväl arbetstillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten, utlänningskommissionen. I ärende angående sådant tillstånd skall dock den centrala utlänningsmyndigheten, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur, inhämta utlåtande från den centrala arbetsmarknadsmyndigheten eller från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetstagare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig. Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och avse visst slag av arbete samt må förbindas med de villkor och föreskrifter, som finnas erforderliga. Arbetstillstånd må, när skäl därtill föreligga, återkallas av den centrala utlänningsmyndigheten.

Under det andra världskriget ankom till Sverige ett stort antal flyktingar från andra länder. Då behovet av arbetskraft inom vissa yrken vid denna tid var stort i Sverige samt det syntes angeläget att bereda flyktingarna sysselsättning och nedbringa kostnaderna för deras uppehåll här, infördes genom en kungörelse den 1 oktober 1943 (nr 716), med stöd av den då gällande utlänningslagen, bestämmelser om befrielse för utlännning från arbetstillståndsskyldighet för anställning i husligt arbete eller såsom skogs-, jordbruks- eller torvarbetare, dock icke i befälsställning eller med förvaltningsuppgifter och ej heller såsom trädgårdsmästare eller vid handelsträdgård. Beträffande danska, finska, isländska och norska medborgare samt s. k. estlandssvenskar sattes genom samma kungörelse arbetstillståndsskyldigheten helt ur tillämpning. Den totala befrielsen från arbetstillståndsskyldigheten utvidgades genom en kungörelse den 27 oktober 1944 (nr 713) till att även avse utlännning, som vore medborgare eller statslös förutvarande medborgare i Estland, Lettland eller Litauen och innehade svenskt främlingspass. Dessa administrativa undantagsbestämmelser från arbetstillståndsskyldigheten hava oförändrade införts i tillämpningskungörelsen till 1945 års utlänningslag (nr 317).

Tidigare förslag och åtgärder i fråga om nordiskt arbetarutbyte eller gemensam nordisk arbetsmarknad.

Den gemensamma nordiska arbetsmarknad, som före 1914 var en realitet, blev — såsom i föregående kapitel berörts — splittrad i nationella enheter såsom en följd av det första världskrigets utbrott. Tanken på en återgång till tidigare rådande förhållanden har emellertid under mellankrigsperioden vid skilda tillfällen framförts i den offentliga debatten. Särskilt årtiondet

före det andra världskrigets utbrott kännetecknades av en allmän strävan inom de nordiska länderna att mellan dessa möjliggöra en friare cirkulation av arbetskraft än den mellan staterna eljest gängse. Vissa åtgärder vidtogos också i detta syfte. Det må erinras om att i Sverige under åtskilliga år före det andra världskriget arbetstillstånd, med vissa undantag, beviljades utan individualprövning åt medborgare från Danmark och Norge. Danmark och i viss utsträckning Norge medgävo motsvarande förmån åt svenska medborgare.

En intressant förelöpare till det nu återupptagna övervägandet om en fri nordisk arbetsmarknad växte under 1930-talet fram med det s. k. nordiska arbetarutbytet. Förslag om åtgärder för organiserande av ett arbetarutbyte mellan de nordiska länderna väcktes vid ett möte i Köpenhamn 1935 mellan de då verksamma svenska, danska, norska och finska delegationerna för nordiskt ekonomiskt samarbete. Efter ytterligare diskussioner tillsattes vid delegationernas sammanträde i Oslo 1936 en kommitté med representanter från delegationsländerna för utredning av frågan. Den sålunda tillsatta kommittén enades vid ett sammanträde i Stockholm 1937 om vissa av delegationerna sedermera godkända riktlinjer för arbetarutbytets utformning. Utbytets syfte skulle vara att bereda kroppsarbetare i de nordiska länderna möjlighet till någon tids arbetsanställning i ett grannland och därmed också tillfälle till studier och ytterligare yrkesutbildning. Såsom beteckning på detta slag av anställning föreslogs termen »studieanställning». Arbetarutbytet skulle i främsta rummet avse yngre, ogifta arbetare men även andra borde dock i särskilda fall kunna ifrågakomma. Såsom lämplig tidrymd för studieanställning föreslogs tre till sex månader. Det praktiska handhavandet av utbytet borde i varje särskilt land uppdragas åt ett speciellt organ, som skulle träda i nära förbindelse med vederbörande arbetar- och arbetsgivarorganisationer och direkt samverka med motsvarande organ i övriga länder. Beträffande de med utbytet sammanhängande socialpolitiska frågorna syntes dessa böra utredas i varje särskilt land för sig, men kommittén framhöll önskvärdheten av att arbetare ej till följd av studieanställning skulle gå miste om någon av de förmåner, särskilt på socialförsäkringens område, som tillkom vederbörande i hemlandet. Till sist underströk kommittén utbytets värde ur synpunkten av den nordiska samhörighetskänslans stärkande och framhöll, hur vederbörande deltagare samtidigt som han eller hon finge tillfälle att ytterligare utbilda sig i sitt yrke också finge en närmare inblick i grannlandets näringsliv och sociala förhållanden.

Delegationerna gjorde härefter på rekommendation av kommittén framställningar till vederbörande regeringar i ämnet. Med anledning av den svenska delegationens i mars 1938 dagtecknade framställning beslöt Kungl. Maj:t den 9 september 1938 att tillsätta en särskild nämnd, bestående av tre ledamöter, varav en ordförande utsedd av Kungl. Maj:t och i övrigt en representant för vardera av svenska arbetsgivarföreningen och landsorganisationen i Sverige, vilken nämnd skulle organisera och tills vidare handhava utbyte i studiesyfte mellan de nordiska länderna av medborgare därstädes.

Sedan arbetsgivareföreningen utsett direktören Gustaf Söderlund och landsorganisationen sin ordförande August Lindberg till ledamöter i nämnden, tillkallade chefen för socialdepartementet den 4 november 1938 dåvarande expeditionschefen, numera generaldirektören Åke Natt och Dag till ordförande i nämnden, vilken antog namnet »Svenska nämnden för nordiskt arbetarutbyte». Motsvarande organ hade tillsatts i Danmark, Norge och Finland.

På inbjudan från svensk sida möttes därefter samtliga nämnder till överläggningar i Stockholm den 2 och 3 mars 1939, därvid man enades om de allmänna regler, efter vilka arbetarutbytet skulle ske. I huvudsak anslöto sig dessa regler till de av kommittén utarbetade förenämnda riktlinjerna.

Omfattande förberedelser vidtogos härefter av nämnderna. På framställning av den svenska nämnden meddelade Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1939 dispens från gällande bestämmelser rörande arbets- och uppehållstillstånd för de personer från Danmark, Finland, Island och Norge, vilka genom förmedling av nämnden bereddes studieanställning i Sverige, dock under villkor, bland andra, att samma förmån skulle tillkomma svenska medborgare i motsvarande situation och att vederbörande utlänning skulle vara försedd med hemlandspass. Den 1 och 2 augusti 1939 offentliggjordes i samtliga nordiska länder likalydande prospekt, vilka en kort tid därefter genom arbetsgivare, tjänstemanna- och arbetarorganisationerna utsändes till de lokala föreningarna.

Den 1 september 1939 började det andra världskriget. Trots betydande svårigheter gjordes försök att fortsätta utbytet men den följande politiska utvecklingen satte en slutgiltig spärr för verksamhetens fullföljande.

Den ström av flyktingar — huvudsakligen från våra nordiska grannländer — som under åren 1940—1944 vällde in över våra gränser framtvang emellertid exceptionella åtgärder från de svenska myndigheternas sida till underlättande av flyktingarnas möjlighet att försörja sig genom produktivt arbete, åtgärder, varigenom desamma med få undantag bereddes sysselsättning i det svenska näringslivet.

Problemkomplexet om en gemensam nordisk arbetsmarknad har under senare år två gånger varit föremål för debatt inom riksdagen i anledning av motionsvis gjorda framställningar. Vid 1938 års riksdag anhölls i en inom första kammaren av herr Myrdal m. fl. väckt motion (I:133), att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t på därför lämpliga vägar måtte bringa till utredning frågan om hur en friare omflyttning inom Norden skulle kunna komma till stånd samt för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunde föranledas. I den utförliga motiveringen till motionen förklarade sig motionärerna utgå från att problemet om en friare omflyttning inom Norden icke blott vore en lagstiftningsfråga utan lika mycket en praktisk arbetsmarknadsfråga. Vidare framhölls att problemet tarvade en mycket ingående undersökning, innan mera genomgripande åtgärder i motionens syfte kunde företagas ävensom att det vore

påtagligt, att i detta hänseende en överenskommelse om likartade regler i de olika länderna vore nödvändig. Båda kamrarnas vederbörande tillfälliga utskott tillstyrkte den i motionen påyrkade utredningen. Denna hemställan vann riksdagens bifall och skrivelse i ämnet avläts den 3 juni 1938 (nr 430).

Spörsmålet upptogs på nytt vid 1944 års riksdag genom en av herrar Edberg och Andersson i Göteborg inom andra kammaren väckt motion (II: 238), vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att regeringen snarast möjligt tillsammans med de övriga nordiska ländernas regeringar ville till allvarlig prövning upptaga frågan om skapande av en gemensam nordisk arbetsmarknad. I motionen framhölls bland annat, att förverkligandet av motionens syftemål skulle — utöver stärkandet av den nordiska samhörighetskänslan — bereda den enskilde rikare möjligheter att utveckla sina anlag och fallenheter inom ett större område, vilket även skulle komma näringslivet till godo. Vissa industriers behov av arbetskraft skulle lättare kunna tillgodoses inom en vidgad arbetsmarknadsram, vilket även ansåges medföra en minskad arbetslöshetsrisk.

I avgivna yttranden över motionen uttalade såväl socialstyrelsen som statens arbetsmarknadskommission samt landsorganisationen i Sverige och svenska arbetsgivareföreningen sin principiella anslutning till motionens syftemål, därvid man dock samtidigt underströk de praktiska svårigheter, som vore förbundna med tankens förverkligande.

I enlighet med de tillstyrkande utlåtanden, som avgåvos av båda kamrarnas vederbörande tillfälliga utskott, biföllo kamrarna motionens yrkande med den av utskotten föreslagna ändringen däri, att orden »snarast möjligt» utbyttes mot »så snart ske kan». Riksdagens skrivelse i ämnet avläts den 14 juni 1944 (nr 378).

Föreliggande förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om åvägbringande av en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Den 10—12 september innevarande år möttes de nordiska ländernas socialministrar till en konferens i Köpenhamn. En av de viktigaste punkterna på konferensens dagordning utgjordes av frågan om »Norden som gemensam arbetsmarknad». Konferensen ledde i denna fråga till ett positivt resultat i det den godkände dels »Udkast til Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om Tilvejebringelse af et fælles nordisk Arbejdsmarked», dels ock ett i anslutning därtill utarbetat »Udkast til Protokol». Texten till de båda handlingarna torde få fogas såsom bilaga till detta statsrådsprotokoll.

I det följande lämnas en kort redogörelse för konventionsförslagets innebörd.

Genom konventionen överenskomma de anslutna länderna, att arbetstillstånd icke skall krävas vad beträffar dessa länders medborgare. Det är att märka att frågan om uppehållstillstånd icke beröres av konventionen. Den

föreslagna överenskommelsen innebär i praktiken ingen förändring beträffande danska, finska, isländska och norska medborgares rätt till arbete i Sverige. Som framgått av det föregående ha dessa redan nu rätt att taga arbete i vårt land utan arbetstillstånd. Med hänsyn till att samtliga de övriga nordiska länderna alltjämt uppehålla kravet på arbetstillstånd för utlänningar, innebär dock konventionen i denna del en påtaglig lättnad för svenska medborgare, vilka söka arbete i något av berörda länder.

En ökning av rörligheten av arbetskraften länderna emellan torde förutsätta en samverkan mellan organen för arbetsförmedlingsverksamhet i de berörda länderna. Konventionen innehåller därför överenskommelse om ett organiserat samarbete mellan de centrala arbetsförmedlingsorganen i de anslutna länderna. Bestämmelserna härom äro utformade så att dessa organ skola kunna verka reglerande på utbytet omfattning. Förhållandena på de enskilda ländernas arbetsmarknad skola följas av ett gemensamt utskott, som föreslås skola bestå av en eller flera representanter för de anslutna ländernas centrala arbetsmarknadsorgan. Principiella ståndpunktstaganden, huruvida och i vilken utsträckning förmedling av arbetsanställning skall ske från ett land till ett annat, avses skola dryftas i detta utskott.

Ett lands centrala arbetsförmedlingsorgan kan, om behov av viss arbetskraft uppstår i landet, anmoda de anslutna ländernas motsvarande organ att förmedla dylik arbetskraft. Den arbetsförmedlingsmyndighet, som mottager en dylik anmodan, är skyldig att undersöka, huruvida dylik arbetskraft finnes tillgänglig och, om så är fallet, vidtaga förmedlingsåtgärder. Skulle det icke finnas tillgång till önskad arbetskraft eller om en förmedling av arbetskraft skulle medföra risk att knapphet på dylik arbetskraft skulle uppstå, kan den centrala arbetsmarknadsmyndigheten meddela, att den icke kan medverka till förmedlingen. Om viss arbetskraft erbjudes från ett land, kan den arbetsförmedlingsmyndighet, som erhåller erbjudandet, avböja detsamma, om risk för arbetslöshet skulle uppstå inom ett fack eller område. De enskilda ländernas arbetsförmedlingsorgan äro skyldiga bistå arbetssökande, som önska erhålla sysselsättning i annat land, varvid de dock ha att ta den hänsyn till arbetsmarknadssituationen, som bör komma i fråga.

Den direkta arbetsanskaffning respektive arbetskraftsanskaffning, som kan ske utanför arbetsförmedlingsorganen, regleras icke genom konventionen. Genom att den normala vägen för förmedling av anställning kommer att gå genom de offentliga arbetsförmedlingsorganen, torde dock goda förutsättningar skapas för en önskvärd reglering av utbytet. Behovet av en dylik reglering framträder framförallt i tider av arbetslöshet eller brist på arbetskraft i något av länderna. För närvarande äro förhållandena i vissa av de nordiska länderna sådana, att det är önskvärt, att arbetskraften i dessa länder i största utsträckning deltaga i återuppbyggnadsarbetet innanför landets gränser. I en protokollsanteckning till konventionen förklara sig därför de anslutna länderna vara eniga om att anmodan om förmedling av arbetskraft bör riktas till dessa länder endast för såvitt deras representanter i det gemensamma utskottet tillstyrkt detta. Det förutsattes vidare i en protokollsan-

teckning, att den friare cirkulationen mellan de anslutna länderna icke får leda till att personer, som under kriget visat onationell hållning, kunna lämna sitt land och söka tillflykt till andra nordiska länder.

En ytterligare förutsättning för att ett ökat utbyte av arbetskraft skall kunna åstadkommas, är att medborgare från ett nordiskt land vid arbete i ett annat i större eller mindre grad kan bli delaktig av det senare landets socialförsäkringar och andra sociala förmåner. En utveckling i denna riktning skulle främjas genom ökad likformighet mellan de olika nordiska ländernas socialpolitik. För behandling av de problem, som sammanhånga med detta spörsmål, skall enligt konventionsförslaget tillsättas ett särskilt, fast utskott med två representanter för vardera av de anslutna länderna.

Yttranden.

Över föreliggande förslag till konvention och protokoll hava infortrade utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, statens arbetsmarknadskommission och statens utlänningskommission. Därjämte hava följande organisationer, vilka beretts tillfälle att yttra sig i ämnet, inkommit med yttranden, nämligen svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Svenska arbetsgivareföreningen har förklarat sig icke finna skäl till erinran vare sig mot konventionsutkastet eller mot protokollsförslaget. I övriga yttranden uttalas principiell anslutning till det allmänna syfte, som den föreslagna konventionen avser att tillgodose. *Socialstyrelsen* framhåller sålunda att tillkomsten av en dylik konvention otvivelaktigt skulle innebära ett betydelsefullt framsteg för de sedan länge pågående strävandena att ur arbetsmarknadssynpunkt ernå en mera fullständig gemenskap mellan Nordens länder och folk. *Arbetsmarknadskommissionen* anmäler, att ett antagande av konventionsförslaget enligt kommissionens uppfattning skulle kunna medverka till att lediga arbetstagare bereddes möjligheter att genom anställning i något nordiskt grannland få tillgodogöra sig nya erfarenheter och vinna ökad yrkesutbildning samtidigt som näringslivet i detta land kunde taga i anspråk arbetskraft, som för tillfället icke kunde vinna placering i hemlandet. *Landsorganisationen* framhåller, att det måste vara lättare att lösa uppkommande arbetslöshetsproblem, om de arbetslösa kunde söka ny sysselsättning även utanför det egna landets gränser. En förutsättning vore dock, att full ömsesidighet rådde länderna emellan. Då konventionsförslaget bland annat ginge ut på att skapa sådan ömsesidighet och därmed ge svenska arbetare samma rätt till arbete i de nordiska grannländerna, som dessas arbetare redan ägde i Sverige, ville landsorganisationen ur denna synpunkt hälsa förslaget med tillfredsställelse.

Utlänningskommissionen uttalar sig i tillstyrkande riktning men anlägger samtidigt kritiska synpunkter mot förslagets allmänna utformning. Kommissionen anför följande:

Kommissionen har med stor tillfredsställelse tagit del av det initiativ, som vid den nordiska socialministerkonferensen tagits för åvägbringandet av en

gemensam nordisk arbetsmarknad. En överenskommelse därom skulle enligt kommissionens mening vara synnerligen önskvärd för att underlätta de nordiska folkens möjlighet att erhålla arbetskraft eller arbetsanställning och för att bekräfta samhörigheten mellan folken.

Med gemensam nordisk arbetsmarknad i dess egentliga betydelse förstår utlänningskommissionen emellertid, att medborgare i de nordiska länderna skola äga att fritt konkurrera om tillgänglig arbetskraft eller lediga arbetstillfällen utan hänsyn till vederbörandes nationalitet. Förutsättningen härför torde främst vara, att de olika ländernas myndigheter å ena sidan icke lägga några hinder i vägen för dess egna medborgare att utresa ur riket för sökande eller antagande av arbetsanställning i annat nordiskt land samt å andra sidan tillåta medborgare i övriga nordiska länder att fritt uppehålla sig och arbeta i landet. I detta avseende har i konventionsförslaget endast reglerats arbetstillståndsfriheten (artikel 5). Däremot har icke berörts de olika ländernas rätt att vägra egna medborgare pass för utresa i och för arbetsanställning och ej heller frågorna om uppehållstillstånd för arbetare från grannländerna. Ehuru kommissionen förutsätter, att en anslutning till konventionen med dess bestämmelse om arbetstillståndsfrihet av vederbörande land skulle tillämpas så, att innebörden av bestämmelsen icke genom tillämpning av andra bestämmelser i realiteten förlorade sitt praktiska värde, anser kommissionen att det hade varit av stort värde, om detta uttryckligen reglerats i konventionen. I konventionen borde sålunda enligt kommissionens mening uttryckligen hava angivits, dels att pass icke finge förvägras någon medborgare uteslutande av den grund att han ämnade taga arbetsanställning inom något av de nordiska länderna, dels att uppehållstillstånd icke finge förvägras medborgare i något av samma länder endast av arbetsmarknadsskäl. Kommissionen vill i detta sammanhang uttala, att bestämmelsen i artikel 5 synes vara den för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden grundläggande och att den därför bort givas en mera framträdande plats i konventionen.

Vad beträffar de i konventionens första avdelning reglerade frågorna torde dessa kunna betecknas såsom åstadkommandet av en gemensam nordisk arbetsförmedling. Emellertid har i detta avseende i konventionen intagits så avsevärda begränsningar, att överenskommelsen kan sägas hava endast sekundär betydelse. I artikel 3 stycket 2 stadgas sålunda, att hemställan av den centrala arbetsmarknadsmyndigheten i ett land till motsvarande myndighet i annat land om överförande av arbetskraft skall kunna avvisas, därest tillgänglig utbildad arbetskraft icke finnes i det land, varifrån arbetskraft sökes, eller därest den erbjudna arbetskraften icke kan placeras. Denna begränsning innebär i realiteten, att grundtanken om fri konkurrens för de nordiska folken om tillgänglig arbetskraft eller lediga arbetstillfällen icke upprätthålles i vidare mån än där å ena sidan föreligger brist och å andra sidan överskott.

Sammanfattningsvis framhåller kommissionen, att konventionen icke enligt sin ordalydelse syntes innebära garantier för en gemensam nordisk arbetsmarknad såsom kommissionen hade fattat detta begrepp. Då emellertid detta torde vara svårt att på en gång åstadkomma samt då det vore önskvärt att i avvaktan därå frågan vunno en preliminär lösning, ville kommissionen tillstyrka förslaget antagande i huvudsak men samtidigt förordade vidare förhandlingar för vinnande av det slutliga målet. I anslutning därtill förordar kommissionen att — för undvikande av en för lång tid bindande provisorisk reglering — uppsägningstiden av konventionen begränsas till förslagsvis sex månader i stället för som i förslaget förordats upp till två år.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) förklarar den föreslagna regleringen ej föranleda någon erinran från organisationens sida men fäster uppmärksamheten på förhållandet, att tjänstemän från övriga nordiska länder kunde taga anställning vid svenska företag mot en lön, som låge under lönenivån för jämförbara svenska tjänstemän. Genom att tjänstemannaorganisationerna i allmänhet regleras individuellt, dock ofta genom tjänstemannaorganisationernas medverkan och endast i undantagsfall genom kollektivavtal, förefunnas en viss risk för en utveckling i nu antydd riktning. Ur tjänstemannasympunkt vore det därför önskvärt, att möjlighet gäves att i det särskilda fallet kunna öva erforderlig kontroll. Det vore därför ett önskemål från TCO:s sida, att tjänstemännens fackliga organisationer på lämpligt sätt kunde beredas tillfälle att uttala sig över eventuellt förslag till frågans lösning.

Vad härefter angår de särskilda huvudpunkterna i förslaget och därmed sammanhängande spörsmål erinrar *arbetsmarknadskommisionen* om att en överflyttning av arbetskraft redan nu skett, då danska och norska arbetare, efter det att viseringstvånget upphävts, i viss utsträckning sökt sig till Sverige. Avresan till Sverige hade emellertid i stor utsträckning skett utan arbetsmarknadsmyndigheternas hörande eller medverkan. Följden hade ofta blivit svårigheter för de svenska arbetsförmedlingarna att bereda dessa arbetssökande anställningar, i synnerhet som de vanligen varit dåligt utrustade med arbetskläder och medel för sin försörjning under den första tidens vistelse i Sverige. Åtskilliga av de arbetssökande hade dessutom tillhört arbetstagarkategorier eller yrkesgrupper, vilka näppeligen under nuvarande förhållanden skulle blivit föremål för överflyttning genom arbetsmarknadsmyndigheternas försorg. Kommissionen fortsätter:

Med skäl anses emellertid dessa förhållanden i hög grad sammanhänga med de speciella omständigheter, som skapats av kriget och försörjningsläget efter vapenstilleståndet. Olägenheterna böra därför icke i avgörande riktning påverka ställningstagandet till konventionsförslaget eller till den svenska arbetsmarknadspolitikens gentemot medborgare från de nordiska länderna. I stället synes det kommissionen lämpligt, att man under nuvarande förhållanden från dansk och norsk sida, med hänsyn till det egna behovet av arbetskraft, medverkar till en smidig kontroll över arbetssökandes inresor till Sverige. Samtidigt ifrågasättes, om icke den svenska utlänningsmyndigheten, då den efter utgången av den viseringsfria tremånadersperioden prövar frågan om uppehållstillstånd för härvarande danska och norska medborgare, borde kunna taga hänsyn till de danska och norska myndigheternas synpunkter. Förenar man en sådan kontroll över utrese- och uppehållstillstånden med möjligheter för arbetssökande, vilka förmedlas anställning i annat nordiskt land genom arbetsmarknadsmyndigheterna, att erhålla generösare utrese- och uppehållstillstånd samt resebidrag och andra förmåner, synes det troligt, att huvuddelen av överflyttningarna av arbetskraft skall kunna inlemmas under arbetsmarknadsorganen. På så sätt skulle de rådande tillfälliga svårigheterna så småningom kunna kanaliseras, och den för arbetsmarknadsmyndigheterna i konventionen stadgade rätten att i vissa fall vägra sin medverkan vid förmedling av arbetstagare skulle i högre grad bli ägnad att tillförsäkra de av kriget härjade länderna den för återuppbyggnadsarbetet nödvändiga arbetskraften. Betydelsen av att så verkligen sker understrykes också i det till konventionsförslaget fogade utkastet till protokoll från socialministerkonferensen i Köpenhamn.

Socialstyrelsen erinrar om att i Sverige icke all förmedling av arbetskraft skedde genom den offentliga arbetsförmedlingen utan att vid sidan av denna även funnes en lagligt erkänd och reglerad privat platsförmedling, vilken inom vissa yrkesområden vore av stor betydelse. Sålunda förmedlades exempelvis musiker och artister till restauranger, folkparker och andra nöjesetablissemang i stor omfattning på denna väg. Berörda arbetskraft spelade en stor roll i det internationella utbytet och detta gällde för Sveriges del icke minst i förhållande till Danmark. Den privata platsförmedlingen, som stode under inseeende av socialstyrelsen, syntes därför böra beaktas vid tillämpningen av konventionens bestämmelser.

Landsorganisationen förutsätter — under förmälan, att man på vissa specialområden, exempelvis musikernas, hade kunnat räkna med relativt stor internationell rörlighet — att vederbörande myndigheter komme att hålla särskilt nära kontakt med fackorganisationerna på dessa områden.

Vidkommande det i konventionsförslagets artikel 1 omfördälda utskottet med uppgift att följa arbetsmarknadsutvecklingen i de fördragsslutande länderna anmärker *utlänningskommissionen*, att utskottet icke tilldelats några direkta funktioner utan dessa hade anförtrots vederbörande lands centrala arbetsmarknadsmyndighet. Enligt kommissionens mening kunde det ifrågasätta utskottet dock vara av stort värde, därest en verklig gemensam nordisk arbetsmarknad komme till stånd för att genom rådgivande verksamhet kunna öva inflytande å tendenser till icke önskvärd ansamling eller brist på arbetskraft inom något eller några av de till konventionen anslutna länderna. I avvaktan på en sådan reglering av arbetsmarknaderna syntes utskottet vara av utomordentlig betydelse på grund av den därigenom skapade organisationen för fortsatta undersökningar och diskussioner om det förevarande konventionsutkastets utvidgning. Utlänningskommissionen ville emellertid upptaga frågan, huruvida det icke skulle vara lämpligt att komplettera rådet även med representanter för de olika ländernas centrala utlänningsmyndigheter. Till dess frågorna om passutställande samt uppehållstillstånd blivit genom konventionen reglerade, torde nämligen behov av diskussioner och undersökningar av dessa frågor även vara av synnerlig betydelse.

Önskemål om beaktande av arbetslöshetsförsäkringens intressen framföres av *socialstyrelsen*, som i detta sammanhang anför i huvudsak följande:

I den mån genom konventionen eller annorledes en gemensam arbetsmarknad i större utsträckning tillskapas och därmed ett allt livligare utbyte av arbetskraft kan väntas komma till stånd mellan de olika länderna, är det av stor vikt, att ökad möjlighet beredes för de berörda enskilda arbetstagarna att vid flyttningen från ett land till ett annat i möjligaste mån kunna utnyttja det skydd arbetslöshetsförsäkringen erbjuder. För att tillgodose detta önskemål är det i första hand nödvändigt att upprätta ett system med överenskommelser de olika länderna emellan om lika behandling av medborgare i ettvarit annat land vid tillämpningen av försäkringslagstiftningen i det egna landet. Såvitt angår de nordiska länderna har sådan överenskommelse hittills träffats endast mellan Sverige och Danmark. Men därjämte krävas särskilda ömsesidighetsöverenskommelser om rätt att vid överflyttning till kassa i annat

land tillgodoräkna de avgifter, som erlagts till kassa i hemlandet i sådan ordning att understödsrätt i den nya kassan kommer att föreligga utan den väntetid, som uppbyggandet av en understödsrätt för en nyinträdd kassamedlem eljest kräver. Sådana ömsesidighetsöverenskommelser ha ingåtts mellan ett flertal svenska och danska kassor.

I fråga om förhållandet till Finland och Norge kunna härvarande finländare och norrmän erhålla medlemskap i svenska kassor. Vidare har inhämtats, att svenskar, som arbeta i Norge, bli delaktiga av den norska obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen. Några ömsesidighetsöverenskommelser med dessa länder om tillgodoräknande av avgifter existera däremot ej.

Socialstyrelsen framhåller i anslutning härtill, att det i konventionsförslaget artikel 6 omnämnda permanenta utskottet för åstadkommande av ökad likformighet mellan de olika ländernas socialförsäkring m. m. syntes betydelsefullt, framförallt för arbetslöshetsförsäkringens vidkommande. Med hänsyn härtill kunde ifrågasättas, om socialstyrelsen icke borde ha en representant i detta organ.

Jämväl *landsorganisationen* betonar angelägenheten att åvägabringa en så fullständig ömsesidighet i fråga om arbetslöshetsförsäkringen, att en i ett land upparbetad understödsrätt även bleve gällande i övriga länder.

Föredraganden.

Vid behandlingen inom riksdagens vederbörande utskott av den motion, som väcktes vid 1944 års riksdag angående skapande av en gemensam nordisk arbetsmarknad uttalades, att den öppna och fria nordiska arbetsmarknaden vore att betrakta som ett så avgörande led i de samnordiska strävandena, att förefintliga svårigheter icke finge förhindra, att allvarliga ansträngningar gjordes för att söka åstadkomma en lösning av problemet. Föresättningsvis erinrade utskotten om att den svenska arbetsmarknaden i stor utsträckning kommit att under krigsåren öppnas för medborgare från de nordiska grannländerna samt att svensk arbetskraft i stället torde behöva tagas i anspråk för återuppbyggnadsarbete i dessa länder, sedan desamma återvunnit sin självständighet. Den gemensamma arbetsmarknad, som sålunda på sätt och vis praktiserades, utgjorde emellertid ingen bestående anordning, ty för en sådan krävdes en mera fast form och självfallet även reciprocitet länderna emellan. Det framhölls vidare, att de erfarenheter, som vunnits, borde vara ägnade att psykologiskt och i viss mån även tekniskt underlätta strävandena att förverkliga motionens syfte. Utskotten anslöto sig vidare till ett i motionen gjort uttalande, att utvecklingen till fullständigt fri och öppen arbetsmarknad borde ske successivt, samt framhöllo ytterligare, att det torde bli nödvändigt att härvidlag framgå med en viss försiktighet under hänsynstagande till alla de faktorer, som påverkade problemet. Med godkännande av utskottens motivering och hemställan anhöll riksdagen i skrivelse den 14 juni 1944, att regeringen så snart ske kunde mätte tillsammans med de övriga nordiska ländernas regeringar taga upp till allvarlig prövning frågan om skapande av en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Överläggningar i denna angelägenhet upptogos å den konferens mellan socialministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, vilken hölls i Köpenhamn i september innevarande år. Konferensen anslöt sig till tanken, att de hinder för det fria folkutbytet, som upprätthållits under de senaste årtiondena, icke borde bestå mellan de nordiska länderna och att en gemensam nordisk arbetsmarknad vore ett mål, som borde eftersträvas. Det framkom dock vid överläggningarna, att det i nuvarande läge vore av vikt, att arbetskraften i de nordiska länder, som i särskild grad drabbats av kriget, stannade kvar inom landets gränser på grund av de stora uppgifter, som förestodo i samband med återuppbyggnadsarbetet. Det yppades därvid farhågor för att en ökad rörlighet skulle kunna medföra, att arbetskraft i icke önskvärd omfattning flyttade över från länder med dåligt försörjningsläge till länder med bättre, främst till Sverige. Ehuru konferensen beaktade de svårigheter, som det nuvarande läget kunde erbjuda, ledde dock dess principiella inställning till att beslut fattades om att föreslå de nordiska regeringarna en konvention om åvägbringandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Det föreliggande konventionsförslaget avser att lägga grunden för en utveckling, som genom fortsatta utredningar och successiva åtgärder skall kunna leda fram till en för de nordiska länderna gemensam arbetsmarknad. Konventionens centrala bestämmelse är stadgandet, att i de anslutna länderna arbetstillstånd icke kräves vad beträffar dessa länders medborgare. Ur den svenska arbetsmarknadens synpunkt innebär detta stadgande ingen förändring i förhållande till vad nu gäller, enär danska, finska, isländska och norska medborgare för närvarande äga rätt att utan särskilt arbetstillstånd taga arbete härstädes. Med hänsyn till att de övriga nordiska länderna alltjämt vidhålla kravet på arbetstillstånd för utlänningar innebär emellertid nu ifrågasvarande bestämmelse en påtaglig lättnad för svenska medborgare, vilka söka arbete i något av de berörda länderna.

Konventionsförslaget reglerar däremot icke vissa andra frågor, t. ex. angående pass, uppehållstillstånd och utförande av valuta från ett land till ett annat, beträffande vilka gällande bestämmelser otvivelaktigt verka hindrande på arbetskraftens rörlighet mellan länderna. Dessa spörsmål förut-sättas efter hand bliva lösta i annan ordning.

Genom konventionen uppdragas riktlinjerna för ett samarbete mellan de olika ländernas arbetsförmedlingsorgan. På lång sikt torde ett dylikt samarbete, avseende en aktiv interskandinavisk arbetsförmedling, vara en viktig förutsättning för att arbetskraftens rörlighet mellan länderna skall öka. Arbetsförmedlingsorganen kunna bättre än den enskilde skaffa sig en överblick över behov och tillgång i fråga om arbetskraft inom de olika länderna och kunna genom sin verksamhet rikta de arbetssökandes uppmärksamhet på de arbetstillfällena, som givas i grannländerna. Härigenom torde efter hand kunna undvikas, att personer resa från ett av de nordiska länderna till ett annat för att där söka arbete utan att vara närmare orienterade rörande läget på arbetsmarknaden därstädes.

Bestämmelserna om samarbetet mellan de olika ländernas arbetsförmedlingsorgan äro utformade så, att dessa organ kunna i viss utsträckning reglera omflyttningen mellan länderna. Förhållandena på de enskilda ländernas arbetsmarknad skola följas av ett gemensamt utskott, som föreslås skola bestå av en eller flera representanter för ländernas centrala arbetsmarknadsorgan. Principiella ståndpunktstaganden, huruvida och i vilken utsträckning förmedling av arbetsanställning skall ske från ett land till ett annat, avses skola dryftas i detta utskott.

Ett lands centrala arbetsförmedlingsorgan kan, om behov av viss arbetskraft uppstår i landet, anmoda de anslutna ländernas motsvarande organ att förmedla dylik arbetskraft. Den arbetsförmedlingsmyndighet, som mottager en dylik anmodan, är skyldig att undersöka, huruvida dylik arbetskraft finnes tillgänglig och, om så är fallet, vidtagna förmedlingsåtgärder. Skulle det icke finnas tillgång till önskad arbetskraft eller skulle en förmedling av viss arbetskraft medföra risk för att knapphet på dylik arbetskraft kommer att uppstå, kan den centrala arbetsmarknadsmyndigheten meddela, att den icke kan medverka till förmedlingen. Om viss arbetskraft erbjudes från ett land, kan den arbetsförmedlingsmyndighet, som erhåller erbjudandet, avböja detsamma, om risk för arbetslöshet skulle uppstå inom ett fack eller område. Åt enskilda arbetssökande, som önska erhålla sysselsättning i annat land, äro ländernas arbetsförmedlingsorgan skyldiga att lämna bistånd, varvid de dock ha att ta den hänsyn till arbetsmarknadssituationen, som bör komma i fråga.

I nu rådande läge torde samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen i viss utsträckning komma att avse lösningen av de problem, som sammanhänga med risken för att arbetskraften söker sig från länder med lägre levnadsstandard till länder med högre levnadsstandard. En tendens i denna riktning har varit skönjbar. Olägenheter ha härigenom uppstått såväl för emigrationsländerna, vilka härigenom berövas arbetskraft, som är av stort värde för återuppbyggnadsarbetet, som för immigrationsländerna — främst Sverige — för vilka en dylik oreglerad tillströmning kan medföra tillfälliga svårigheter inom lokalt begränsade arbetsområden. Även om konventionen icke avser att hindra den förmedling av arbetskraft, som sker vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen, torde ett samarbete mellan de offentliga förmedlingsorganen av den i konventionsutkastet angivna beskaffenheten kunna leda till att arbetskraftsförflyttningarna i högre grad än hittills kanaliseras genom desamma, varigenom förutsättningen för en reglering av omflyttningen ökar. Ett samarbete i detta syfte har — utan att konventionens ikraftträdande kunnat avvaktas — redan upptagits mellan de danska, norska och svenska arbetsmarknadsmyndigheterna.

En ytterligare förutsättning för att ett ökat utbyte av arbetskraft skall kunna åstadkommas är att medborgare från ett nordiskt land vid arbete i ett annat i större eller mindre grad bli delaktig av det senare landets socialförsäkringar och andra sociala förmåner. En utveckling i denna riktning skulle främjas genom en ökad likformighet mellan de nordiska ländernas

socialpolitik. För behandling av de problem, som sammanhånga med detta spörsmål skall enligt konventionsförslaget tillsättas ett särskilt fast utskott med två representanter för vardera av de anslutna länderna.

Vid den remissbehandling som skett ha de hörda myndigheterna och organisationerna uttalat sig till förmån för konventionsförslaget. I likhet med landsorganisationen finner jag anledning antaga, att risken för uppkomsten av lokal arbetslöshet kommer att bli mindre, om den friställda arbetskraften har möjlighet att söka arbete över ett arbetsmarknadsområde, som icke är begränsat till ett land utan omfattar flera. Jag finner därför, att en anslutning till konventionen kan i viss mån bidra till den effektivisering av arbetsförmedlingen, som ingår som ett led i efterkrigspolitiken. Jag förutsätter, att de förhållanden på arbetsmarknaden, som sammanhånga med åvägbringandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad, med uppmärksamhet komma att följas av arbetsmarknadskommissionen och att den inför Kungl. Maj:t framlägger de förslag, vartill utvecklingen kan giva anledning.

Konventionen innehåller bestämmelser, som utgöra ett första försök till lösning av de problem, som möta vid skapandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad. Jag finner det fullt naturligt, att sedan ytterligare erfarenheter vunnits, förnyade förhandlingar upptagas mellan de anslutna länderna i och för reglering av frågor, som icke beröras av konventionen eller som befinnas böra föranleda ändringar i densamma. I sådant sammanhang torde erinringar och förslag, som i yttrandena gjorts beträffande vissa punkter i konventionsförslaget, kunna upptagas till behandling. Vad beträffar de av landsorganisationen och tjänstemännens centralorganisation anmälda spörsmålen, berörande vissa arbetstagar kategorier, torde de kunna upptagas till prövning vid kontakt mellan arbetsmarknadskommissionen och arbetsmarknadens parter.

Sveriges anslutning till konventionen bör ske från och med den 1 instundande januari. Frågan härom torde böra underställas innevarande års riksdag för yttrande. På Kungl. Maj:t torde ankomma att vidtaga de verkställighetsåtgärder, som en anslutning till konventionen kan göra erforderliga.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört får jag hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående Sveriges anslutning till omförmälda, vid den nordiska socialministerkonferensen i Köpenhamn i september 1945 utarbetade förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om åvägbringande av en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Majestät Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Bengt Söderqvist.

*Bilaga.***Udkast til Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Tilvejebringelse af et fælles nordisk Arbejdsmarked.**

Uanset de forskellige Forhold, der — navnlig i Efterkrigstidsperioden — vil raade i de nordiske Lande, er Regeringerne blevet enige om følgende:

I. Overførelse af ledig Arbejdskraft.*Artikel 1.*

De kontraherende Lande nedsætter et Faelledsudvalg bestaaende af en eller flere Repræsentanter for de enkelte Landes centrale Arbejdsanvisningsmyndigheder, hvis Opgave det er at følge Bevægelserne paa Arbejdsmarkedet i de enkelte Lande.

Artikel 2.

Et Lands centrale Arbejdsanvisningsmyndighed kan rette Anmodning til den tilsvarende Myndighed i et eller flere af de kontraherende Lande om at formidle Overførelse af egnet Arbejdskraft.

Artikel 3.

Stk. 1. Det paahviler den Anvisningsmyndighed, som modtager en Anmodning som omhandlet i Artikel 2, at yde den anmodende Myndighed Hjælp ved at undersøge Muligheden for at bistaa ved den begærte Arbejdsformidling.

Stk. 2. Saafremt der ikke findes egnet ledig Arbejdskraft i det Land, hvorfra Arbejdskraften søges, eller kan den tilbudte Arbejdskraft ikke beskæftiges, meddeler den centrale Arbejdsanvisningsmyndighed, at Formidling ikke kan finde Sted.

Stk. 3. Saafremt den centrale Arbejdsanvisningsmyndighed skønner, at der som Følge af Formidlingen straks eller inden for en nærmere Fremtid maa antages at ville opstaa Knaphed paa egnet hjemlig Arbejdskraft eller Arbejdsløshed inden for det Fag eller det stedlige Omraade, som omfattes af den ønskede Formidling, meddeler den centrale Arbejdsanvisningsmyndighed, at den ikke kan medvirke til Formidlingen.

Artikel 4.

Saafremt en ledig Arbejder gennem sit Lands centrale Arbejdsanvisning søger Arbejde i et af de andre kontraherende Lande, paahviler det Arbejdsanvisningen at oversende til det paagældende Lands centrale Anvisningsmyndighed saadanne Oplysninger om Vedkommende, som er nødvendige for, at en forsvarlig Arbejdsanvisning kan finde Sted, dog saaledes at Reglerne i Artikel 3 finder tilsvarende Anvendelse.

II. Arbejdstilladelse.*Artikel 5.*

I de kontraherende Lande udkræves ikke Arbejdstilladelse for saa vidt angaar disse Landes Statsborgere.

III. Gensidighed inden for Sociallovgivning.*Artikel 6.*

Stk. 1. Til Gennemførelse af øget Gensidighed indenfor den nordiske Socialforsikring og anden social Lovgivning nedsættes der et staaende Udvalg, valgt med 2 Medlemmer fra hvert Land af de kontraherende Landes Regeringer. De enkelte Landes Repræsentanter er berettigede til at lade tilkalde sagkyndige i det Omfang, de skønner dette fornøden til Behandling af foreliggende Spørgsmaal.

Stk. 2. Udvalget kan afgive Indstilling om saadanne Ændringer i eller Tilføjelser til de nordiske Landes sociale Lovgivning og administrative Praksis, som maatte skønnes hensigtsmæssige med Henblik paa at tilvejebringe øget Gensidighed og Ensartethed.

IV. Ikrafttræden m. v.*Artikel 7.*

Stk. 1. Denne Konvention træder i Kraft den 1. Januar i det Aar, som følger efter det Tidspunkt, da den er ratificeret af mindst 2 af de kontraherende Parter.

Stk. 2. Denne Konvention kan af hver af de kontraherende Parter opsiges med eet Aars Varsel til en 1. Januar.

Udkast til Protokol.

Ud fra Ønsket om at tilvejebringe Rammerne for en Overførsel af ledig Arbejdskraft imellem de nordiske Lande har de kontraherende Landes Regeringer vedtaget Konvention om Tilvejebringelse af et fælles nordisk Arbejdsmarked.

Man er i denne Forbindelse opmærksom paa, at Forholdene for Tiden er forskelligartede i de tilsluttede Lande, idet det er af den største Betydning, at de Lande, der i særlig Grad er ramt af Krigen, har deres nationale Arbejdskraft til Raadighed inden for Landets Grænser til Genopbygningsarbejde.

Man er derfor enig om, at Anmodning om Arbejdskraft ikke bør rejses over for disse Lande, med mindre der af det paagældende Lands Repræsentant i det i Konventionens Artikel 1 omhandlede Fællesudvalg er givet Tilslutning hertil.

Det Arbejde, som før Krigen blev paabegyndt angaaende Udveksling af unge Arbejdere i Uddannelsesøjemed, bør dog snarest genoptages og udvides.

Der er endvidere Enighed om, att Konventionens Regler bør administreres saaledes, at der ikke kan blive Tale om til et af de andre Lande at anvise Personer, der under Krigen har vist unational Holdning, og den nationale Lovgivning og Administration bør i det hele tilstræbe at hindre saadanne Personer i at tage Arbejde i et af de andre Lande.

Der er endelig, saafremt et eller fler af de nordiske Lande ikke for Tiden skulde kunne tiltræde Konventionen, Enighed mellem de kontraherende Lande om at opfordre saadanne Lande til at deltage i saavel det i Konventionens Artikel 1 som det i Artikel 6 omhandlede Udvalg.
